

Κώστας Διάκος: TTIP: Θηλιά στον... λαιμό της δημοκρατίας

ΠΗΓΗ ΒΙΟΣΩ

Η φετινή Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος επισκιάστηκε -πέραν όλων των άλλων προβλημάτων- από την επικείμενη... όσο και απευκταία, λόγω των όσων συνεπάγεται, Διατλαντική Συμφωνία Εμπορίου και Επενδύσεων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ ή αλλιώς TTIP.

Του Κώστα Διάκου*

TTIP... Τέσσερα γράμματα που φέρνουν αναστάτωση στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Ακόμα κι αν η πλειονότητα των αστικών ΜΜΕ κωφεύει, τα κινήματα των πολιτών δυναμώνουν την φωνή τους και προκαλούν προβληματισμό στις κοινωνίες για τα όσα συνεπάγεται η Διατλαντική Συμφωνία Εμπορίου και Επενδύσεων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ.

Η TTIP είναι πρωτίστως μια συμφωνία μείωσης των δασμών και των περιοριστικών κανόνων στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των ΗΠΑ και των κρατών της Ε.Ε., που ουσιαστικά... θα διευκολύνει τις αμερικανικές εταιρίες να «βάλουν πόδι» στην ευρωπαϊκή αγορά. Όμως το πρόβλημα δεν εστιάζεται εκεί.

Στην προοπτική μιας τέτοιας συμφωνίας αντιδρούμε γιατί είμαστε πεπεισμένοι ότι η TTIP θα οδηγήσει, με μαθηματική ακρίβεια, σε δραματική μείωση μισθών, απώλεια εργασιακών δικαιωμάτων, πολυεπίπεδη επιβάρυνση του περιβάλλοντος, βάζοντας ουσιαστικά τις απαιτήσεις των μεγάλων εταιριών πάνω από το συμφέρον των πολιτών!

Εκπρόσωποι διεθνών ομάδων που αντιτίθενται στην συμφωνία επισημαίνουν ότι η TTIP αποτελεί ΕΠΙΘΕΣΗ των πολυεθνικών εμπορικών κολοσσών στις κοινωνίες των ΗΠΑ και της Ευρώπης.

Οι ανησυχίες επικεντρώνονται στα σχέδια των πολυεθνικών να έχουν την δυνατότητα νομικής επίθεσης εναντίον κυβερνήσεων κρατών και απαίτησης αποζημίωσης.

Εξάλλου ισχυρό θα είναι το πλήγμα που η TTIP θα φέρει στην ποιότητα της τροφής μας. Αναφορικά με τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, τα φυτοφάρμακα στην γεωργία και την προσθήκη συντηρητικών στην τυποποίηση, οι αυστηροί κανόνες της ΕΕ θα χαλαρώσουν ανησυχητικά.

Εν κατακλείδι, με τον παραπάνω σχεδιασμό, οι εταιρίες θα υπονομεύουν την εξουσία των εθνικών κυβερνήσεων και την υποχρέωση τους να προστατεύουν τους πολίτες τους.

Και το ερώτημα είναι: Θα τους αφήσουμε;

Ας πάρουμε όμως τα δεδομένα από την αρχή.

Η Διατλαντική Συμφωνία Εμπορίου και Επενδύσεων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ (TTIP) ακολουθεί το ναυάγιο των πολυετών διαπραγματεύσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου για την «απελευθέρωση» του διεθνούς εμπορίου, αλλά και την καταψήφιση της Εμπορικής Συμφωνίας κατά της Παραποίησης (ACTA) από το Ευρωκοινοβούλιο το 2012 ύστερα από παγκόσμια κατακραυγή. Εξαγγελθείς στόχος της TTIP -που θα είναι η μεγαλύτερη εμπορική συμφωνία που έχει υπογραφεί, καθώς αφορά 800 εκατ. ανθρώπους και καλύπτει πάνω από το 60% του παγκόσμιου ΑΕΠ- είναι η αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και η μείωση της ανεργίας. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από καμία ανεξάρτητη μελέτη.

Αλγινή εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στις συνομιλίες δεν συμμετέχουν εκλεγμένοι αξιωματούχοι, συμμετέχουν όμως στελέχη πολυεθνικών εταιριών. Σύμφωνα μάλιστα με επίσημα στοιχεία -που αποκαλύφθηκαν ύστερα από υποβολή αιτήματος για γνωστοποίηση εγγράφων εκ μέρους του Corporate Europe Observatory- το 93% (119 τον αριθμό) των συναντήσεων της Επιτροπής στο στάδιο της προετοιμασίας των διαπραγματεύσεων ήταν με εκπροσώπους πολυεθνικών εταιριών των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι επικεφαλής των διαπραγματευτών από πλευράς της ΕΕ έχει οριστεί ο απερχόμενος Επίτροπος Εμπορίου Κάρελ Ντε Χουχτ, ο οποίος έχει κατηγορηθεί για φοροδιαφυγή και για συναλλαγές κατόπιν εσωτερικής πληροφόρησης πριν από την πτώχευση της τράπεζας Fortis.

Η επίφαση δημοκρατικής νομιμοποίησης από την πλευρά της ΕΕ και του Συμβουλίου επικεντρώνεται στην τελική έγκριση της Συμφωνίας από το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο όμως επί της ουσίας δεν ασκεί κανέναν έλεγχο ούτε έχει λόγο επί των διαπραγματεύσεων, θα κληθεί δε να εγκρίνει ή να απορρίψει -πράγμα εξαιρετικά απίθανο- τη Συμφωνία στο σύνολό της όταν οι συνομιλίες τελεσηφορήσουν, χωρίς το δικαίωμα της παραμικρής τροποποίησης.

Η υποτιθέμενη νομιμοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμπληρώνεται με τον ισχυρισμό ότι «η Επιτροπή διαπραγματεύεται επί τη βάση κατευθυντήριων γραμμών που έχουν συμφωνηθεί στο Συμβούλιο, στο οποίο εκπροσωπούνται οι κυβερνήσεις όλων των κρατών μελών». Είναι χαρακτηριστικό, ωστόσο, ότι από τη στιγμή που θα υπογραφεί η Συμφωνία δεν υπάρχει κανένα περιθώριο τροποποίησής της, καθώς για κάτι τέτοιο απαιτείται συμφωνία όλων των κρατών που θα την έχουν εγκρίνει, συμπεριλαμβανομένων και των ΗΠΑ - πράγμα πρακτικά αδύνατο.

Επιστρέφοντας στην ανασκόπηση της TTIP έχει γίνει πλέον κατανοητό πως δεν πρόκειται για μια απλή παραδοσιακή εμπορική συμφωνία ανάμεσα στην ΕΕ και τις ΗΠΑ, αλλά επιδιώκεται, όπως άλλωστε έχουν δηλώσει και οι αξιωματούχοι των δύο πλευρών, μια ριζική αλλαγή όχι

μόνο στον τρόπο που θα πραγματοποιείται το εμπόριο μεταξύ των δύο εταιρών αλλά και στην καθημερινότητα των πολιτών τόσο της ΕΕ όσο και των ΗΠΑ.

Με άλλα λόγια, στο όνομα μιας “ενιαίας αγοράς”, μέσα από το άνοιγμα των δημόσιων υπηρεσιών και των δημόσιων συμβάσεων, προβλέπεται η επιβολή των συμφερόντων ιδιωτικών εταιρειών πάνω στα κράτη-μέλη.

Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκεται και η Ελλάδα, αν θεωρήσουμε ότι θα αποτελέσει αναπόσπαστο κομμάτι της συμφωνίας, η οποία ακολουθεί το “σωστό δρόμο” της ΤΤΙΡ μέσω της ιδιωτικοποίησης των δημόσιων παροχών, όπως η υγεία, η παιδεία και νερό, ενώ παράλληλα έχει ήδη υπογράψει 43 διμερείς συμφωνίες που περιέχουν τέτοιες ρήτρες. Όπως σημειώνει ο Karel de Gucht, Επίτροπος Εμπορίου της ΕΕ: “Η άρση των κανονιστικών φραγμών είναι πιο περίπλοκη από την άρση των παραδοσιακών εμπορικών φραγμών. Μπορεί να μην είναι εύκολο αλλά αξίζει τον κόπο”.

Η Δώρα Κοτσακά, διδάκτορας Πολιτικής Κοινωνιολογίας, με ειδικό ενδιαφέρον στην πολιτική συμπεριφορά και τα πολιτικά κόμματα δήλωσε πως “ο θεμελιώδης στόχος αυτής της συμφωνίας δεν είναι μόνο αυτή η “άρση των κανονιστικών φραγμών”, δηλαδή η υποβάθμιση βασικών κοινωνικών προτύπων και περιβαλλοντικών κανόνων όπως είναι τα εργασιακά δικαιώματα, οι κανόνες για την ασφάλεια των τροφίμων, οι κανονισμοί για τη χρήση των τοξικών χημικών ουσιών κ.α., αλλά και η επαναθέσιση του κοινωνικού χώρου προς όφελος του κεφαλαίου, δηλαδή η δημιουργία των κατάλληλων θεσμών που θα εξασφαλίζουν την ασοδία της αγοράς”.

Η ΕΕ από την άλλη, θέλοντας να διαψεύσει απόψεις όπως η παραπάνω, δημοσίευσε τον Σεπτέμβριο του 2013 ένα έγγραφο το οποίο αναφέρεται στην διαφάνεια των συνθηκών των διαπραγματεύσεων, καθώς και στην μη απειλή -σε τομείς όπως η υγεία και το περιβάλλον- που θα φέρει η συμφωνία.

Παρ’ όλα αυτά, απαγορεύεται η πρόσβαση στα έγγραφα που σχετίζονται με τη συμφωνία από οποιονδήποτε πολίτη, ενώ αυτά θα παραμείνουν απόρρητα για χρονικό διάστημα που μπορεί να φτάσει έως και τα τριάντα χρόνια. Την ίδια στιγμή, ούτε οι αξιωματούχοι κρατών-μελών της ΕΕ δεν διαθέτουν πρόσβαση στα συγκεκριμένα έγγραφα, παρά μόνο σε καθορισμένα αναγνωστήρια από όπου τα έγγραφα απαγορεύεται να απομακρυνθούν ή να αντιγραφούν. Ο αποσυρθείς Αμερικανός Υπουργός εμπορίου Ron Kirk αιτιολόγησε την πρακτική λέγοντας πως “υπάρχει ένας πρακτικός λόγος [για τον οποίο] πρέπει να διατηρήσουμε κάποιο μέτρο εκμεύθειας και εμπιστευτικότητας”.

Σύμφωνα με τον Glyn Moody, συγγραφέα άρθρων σε θέματα τεχνολογίας, στην ερώτηση “ποιο είναι το σημείο “κλειδί” στην υπόθεση ΤΤΙΡ” η απάντηση του ήταν σαφής: “Το πιο μετεωρίζον σημείο της συμφωνίας είναι “ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτή και κράτους (Investor-State Dispute Settlement, στο εξής ISDS), καθώς η ενσωμάτωσή του μηχανισμού (στην ΤΤΙΡ) θα παρέχει στους ξένους επενδυτές δικαιώματα πέρα και πάνω από ότι απολαμβάνουν οι πολίτες και οι εγχώριες εταιρείες μιας χώρας”.

Ο μηχανισμός ISDS θα παρέχει την δυνατότητα σε εταιρείες και επενδυτές να παραβλέπουν τα εθνικά-νομικά συστήματα του εκάστοτε κράτους και να ανατρέπουν την βάση των δημοκρατικών θεσμών, όπως είναι τα τοπικά δικαστήρια. Μια βασική λεπτομέρεια όμως της ΤΤΙΡ είναι ότι δε θα μπορέσει να εφαρμοστεί εάν έστω και ένα από τα εμπλεκόμενα κράτη δε συμφωνήσει στην υπογραφή της”.

Και εδώ είναι σημαντικός ο ρόλος των προοδευτικών κυβερνήσεων του Νότου της Ευρώπης στις οποίες ευελπιστούμε.

Η δημοσιογράφος της Die Tageszeitung, Ulrike Herrmann, στην ομιλία της, μετά από πρόσκληση του ιδρύματος “Ρόζα Λούξεμπουργκ” και του Ινστιτούτου “Νίκος Πουλαντζάς”, εξήγησε ότι η ενσωμάτωση της ISDS στην ΤΤΙΡ “θα προβλέπει ότι οποιαδήποτε νέα νομοθεσία, πριν φτάσει στο εθνικό κοινοβούλιο, θα πρέπει να εξετάζεται με κριτήριο τη συμβατότητά της με την ΤΤΙΡ. Αυτό σημαίνει ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις θα μπορούν να κινηθούν εναντίον κυβερνήσεων για ζημιές τις οποίες υπέστησαν ή ακόμα και για ζημιές που μπορεί να υποστούν μελλοντικά, εάν οι νομοθεσίες είναι αντίθετες με την ΤΤΙΡ. Κι όλα αυτά θα εκδικάζονται όχι στο τοπικό δικαστήριο της κάθε χώρας αλλά σε ένα υπερεθνικό δικαστήριο, το οποίο με την σειρά του μπορεί να επιβάλει απεριόριστα πρόστιμα σε ολόκληρα έθνη”.

Χαρακτηριστική είναι η τοποθέτηση της Debbie Barker διευθύντριας του διεθνούς προγράμματος στο Center for Food Safety, στις ΗΠΑ, η οποία αναφέρει πως “είναι πραξικοπηματικό, με μια συμφωνία που κανείς δεν ξέρει το περιεχόμενό της, να μπορεί μια εταιρία να προσβάλει ένα κυρίαρχο κράτος”. Η ίδια πιστεύει ότι η ΤΤΙΡ ακόμη και αν δεν επικυρωθεί τελικά θα αποτελέσει ένα σχέδιο για συνθήκες του μέλλοντος!

Δύο υποδειγματικές υποθέσεις της επίλυσης διαφορών Επενδυτή-με-Κράτος στις οποίες υπονομεύθηκαν οι δημόσιες επιλογές, είναι η αγωγή της σουηδικής εταιρείας ενέργειας Vattenfall κατά της γερμανικής κυβέρνησης για 3,7€ δισ., λόγω της απόφασης της χώρας να καταργήσει σταδιακά την πυρηνική ενέργεια μετά το πυρηνικό ατύχημα στη Φουκουσίμα. Δεύτερη είναι η υπόθεση της Philip Morris ενάντια στην νομοθεσία για την συσκευασία στα τσιγάρα της Αυστραλίας, βάσει της οποίας όλα τα πακέτα τσιγάρων πρέπει έχουν κοινή εμφάνιση. Η καπνοβιομηχανία επιδίωξε αποζημίωση ωστόσο από το 2011 ακόμα δεν έχει εκδοθεί κάποια απόφαση. Για να καταλάβουμε την περίπτωση της ISDS στην ΤΤΙΡ αρκεί απλά να κοιτάξουμε τη συμφωνία της NAFTA και την οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση που έχει προκαλέσει στις χώρες που εμπλέκονται σε αυτήν. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Ισημερινού, το οποίο έχει ενταχθεί στη Συμφωνία NAFTA, συμπεριλαμβανομένης και της ISDS, όπου το δικαστήριο της ISDS εκδίκασε την μεγαλύτερη αποζημίωση που έχει οριστεί από δικαστήριο, 2,45 δισ. για την υπόθεση Occidental Petroleum .

Ειδικότερα μάλιστα η Ελλάδα έχει ενταχθεί ήδη για την ανταλλαγή ομολόγων του 2012 από τη μικρή τράπεζα Postovna Banka της Σλοβακίας, στο πλαίσιο διμερούς επενδυτικής συμφωνίας. Είναι σαφές ότι η πιθανότητα προσφυγών θα αυξηθεί κατακόρυφα αν παραχωρηθεί το δικαίωμα αυτό και στους πολυεθνικούς κολοσσούς των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Οι διαρροές για το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων έχουν ξεσηκώσει κύμα πανευρωπαϊκής κατακραυγής από πολίτες, φορείς, καθώς και από όλο το φάσμα των ευρωπαϊκών πολιτικών δυνάμεων.

Στις 19/5/14 πάνω από 250 συλλογικότητες, μεταξύ των οποίων εργατικά συνδικάτα, οργανώσεις καταναλωτών και άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών, συνυπέγραψαν επιστολή προς τον Επίτροπο Εμπορίου Ντε Χουχτ με την οποία εξέφραζαν την έντονη ανησυχία τους και αξίωσαν πλήρη διαφάνεια.

Ήδη από τις 27/3/14 ο Επίτροπος, υπό το βάρος των αντιδράσεων ειδικά για το μηχανισμό ISDS, αναγκάστηκε να διακόψει τις σχετικές διαπραγματεύσεις και να εξαγγείλει πανευρωπαϊκή διαδικτυακή διαβούλευση για το θέμα. Στη διαβούλευση αυτή σημειώθηκε συμμετοχή ρεκόρ 150.000 παρεμβάσεων από πολίτες και φορείς, με τη συντριπτική πλειονότητα να τάσσεται κατά της εν λόγω ρύθμισης.

Απαντώντας, ο Επίτροπος δήλωσε ότι πλείστες παρεμβάσεις κατά του ISDS πρέπει να εκληφθούν ως μία, «εφόσον έχουν την ίδια διατύπωση». Εν τω μεταξύ, η Κομισιόν πρόσφατα απέρριψε εν τη γενέσει την την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών «STOP ΤΤΙΡ», ακυρώνοντας στην πράξη το εν λόγω μέτρο εκδημοκρατισμού της ΕΕ που είχε θεσπισθεί με τη Συνθήκη της Λισαβόνας.

Από τα παραπάνω διαφαίνεται η σαφής πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να επιβάλει τη Συμφωνία παρά τις αντιρρήσεις των πολιτών της ΕΕ.

Μέσω της ΤΤΙΡ επιδιώκεται και η περαιτέρω απορύθμιση των χρηματαγορών, παρά την πανθομολογούμενη (και από τους ηγέτες των ισχυρών κρατών της Δύσης) διαπίστωση ότι αυτή προκάλεσε τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Επιπλέον, επιχειρείται αυστηροποίηση και επέκταση της νομοθεσίας πνευματικών δικαιωμάτων επ’ ωφελεία των μεγάλων φαρμακευτικών εταιρειών, κάτι που θα οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των συνταγογραφούμενων φαρμάκων και αντίστοιχη επιβάρυνση των προϋπολογισμών υγείας.

Σύμφωνα με την έκθεση της Oxfam «Trading away access to medicines» (29/9/14), η ΤΤΙΡ θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία στην Ε.Ε.

Τέλος, εκπεφρασμένος στόχος της Συμφωνίας είναι το «άνοιγμα» των αγορών των δημόσιων υπηρεσιών και των κρατικών προμηθειών στις πολυεθνικές, προετοιμάζοντας το έδαφος για νέα κύματα ιδιωτικοποιήσεων, αυτή τη φορά σε ευαίσθητους τομείς όπως η υγεία και η παιδεία, με προφανή στόχο την πλήρη ιδιωτικοποίηση του κοινωνικού κράτους.

Η Συμφωνία επιβάλλει και μια δεύτερη σημαντική θεσμική ανατροπή μέσω της σύστασης του λεγόμενου Συμβουλίου Ρυθμιστικής Συνεργασίας, το οποίο όχι μόνο θα επιβλέπει την υλοποίηση των δεσμεύσεων απορύθμισης, αλλά θα εξουσιοδοτεί τις εταιρείες να εντοπίζουν περαιτέρω κανονισμούς προς κατάργηση, ακόμα και μετά το πέρας των διαπραγματεύσεων.

Επιπλέον, από την υπογραφή της Συμφωνίας και έπειτα, το Συμβούλιο αυτό θα ενημερώνεται εκ των προτέρων για κάθε προτεινόμενο νέο κανονισμό, τον οποίο θα έχει το δικαίωμα να απορρίψει κατά την κρίση του, καθιστώντας έτσι τη Συμφωνία «ζώσα και διαρκή». Η κατ' αυτόν τον τρόπο θεσμοθέτηση της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας των εταιρειών στη νομοθετική διαδικασία εγκαινιάζει ένα πραξικόπημα σε αργή κίνηση, που ενισχύει και θεσμοποιεί την ήδη υπέρμετρη, αλλά έως τώρα κυρίως άτυπη, εταιρική εξουσία στο πλαίσιο της ΕΕ.

Μαζί με τον μηχανισμό ISDS συνιστούν ευθεία υπονόμευση του ευρωπαϊκού πυλώνα της διάκρισης των εξουσιών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η εν λόγω συμφωνία, ιδίως εν όψει της αναβάθμισης του ρόλου των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών και της εν γένει εκχώρησης εξουσιών σε εξωθεσμικούς παράγοντες, δεν συνιστά απλώς μια ακόμη νεοφιλελεύθερη στροφή στην πορεία της Ε.Ε., αλλά ένα σαφές άλμα προς τη θεσμοθέτηση μιας στυγνής εταιριοκρατίας, με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται για τη δημοκρατία και την ευημερία στην Ευρώπη. Όχι τυχαία, οι έως τώρα διαπραγματεύσεις έχουν διεξαχθεί υπό καθεστώς πρωτοφανούς μυστικότητας και ακραίας αδιαφάνειας, απουσία κάθε δημοκρατικής νομοποίησης.

Αυτό συνιστά κατάχρηση των εξουσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και καταπάτηση θεμελιωδών αρχών δημοκρατικής λειτουργίας της Ένωσης, καθώς η καθιερωμένη διαδικασία στην Ε.Ε. επιτρέπει τον δημόσιο έλεγχο καθώς και την εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε κάθε βήμα.

Το περιοδικό «New Statesman» χαρακτηρίζει την TTIP ως τη «μεγαλύτερη απειλή για τη δημοκρατία που δεν γνωρίζουμε». Είναι ενδεικτικό ότι τα σχετικά αρχεία θα παραμείνουν κλειστά για τα επόμενα 30 χρόνια, ακόμα και για τους εκλεγμένους εκπροσώπους των κρατών μελών, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει καμία δικαιοδοσία ενημέρωσης για οποιοδήποτε έγγραφο προέρχεται από τις ΗΠΑ.

Και το χειρότερο:

Όπως αναφέρει ο Glyn Moody «Η μορφή που είναι γραμμένη η TTIP (βλέπε και η θυγατρική της TISA-σημ: πρόκειται να υπογραφεί εντός μηνών) οδηγεί προς μια κατεύθυνση και δε θα είναι αναστρέψιμη αν πραγματοποιηθεί.

Αν περάσει η συμφωνία θα είναι αδύνατο τα δεδομένα να αλλάξουν και οι υποστηρικτές θα επικαλεστούν την δεσμευτικότητα των διεθνών τους υποχρεώσεων. Έτσι λοιπόν, αντί να σκεφτόμαστε τι θα κάνουμε αν περάσει η συμφωνία, καλύτερα είναι να δράσουμε προτού να είναι αργά».

Επομένως, ο άνθρωπος και η καθημερινότητα του δεν περνούν μόνο στο περιθώριο της διεθνούς οικονομικής πολιτικής αλλά γίνονται εμπορεύσιμα είδη.

Δηλαδή θεσμοθετείται πια, με τον περιορισμό των κοινωνικών ρυθμίσεων υπό τον έλεγχο των πολυεθνικών εταιριών το ουσιαστικά εν μέρει ήδη εφαρμοσμένο στη πράξη «μοντέλο Όργουελ» στις κοινωνίες μας.

Στη σκιά της εμπορικής συμφωνίας TTIP μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε. και CETA μεταξύ Καναδά και ΕΕ έρχεται να συμπληρώσει το puzzle της απορύθμισης της παγκόσμιας οικονομίας και κοινωνίας η πλειομερής συμφωνία απελευθέρωσης του εμπορίου στον κλάδο των υπηρεσιών, TISA.

TISA σημαίνει « Trade in Services Agreement», στα ελληνικά «Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών». Η διαπραγμάτευση έχει ξεκινήσει από τις αρχές του 2012 μεταξύ της Ε.Ε. των Ηνωμένων Πολιτειών και 21 άλλων βιομηχανικών χωρών με ανεπτυγμένο τον κλάδο των υπηρεσιών, όπως τον Καναδά, την Ιαπωνία και την Αυστραλία. Τα άλλα κράτη είναι: Μεξικό, Χιλή, Κινεζική Ταϊπέι, Κόστα Ρίκα, Χονγκ Κονγκ, Κίνα, Ισλανδία, Ισραήλ, Κολομβία, Λίχτενσταϊν, Δημοκρατία της Κορέας, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πακιστάν, Παναμάς, Παραγουάη, Περού, Ελβετία και Τουρκία. Άξιον απορίας είναι γιατί αυτά τα συγκεκριμένα κράτη. Φυσικά τα μέσα ενημέρωσης «δεν βρίσκουν λέξη να μεταδώσουν» για το θέμα αυτό, μερικά προσπαθούν να το αποκρύψουν από τον πολίτη και άλλα έχουν άγνοια για το θέμα αυτό.

ΤΙ ΠΡΕΣΒΕΥΕΙ Η ΤΙΣΑ;

TISA σύμφωνα με την Αυστραλιανή κυβέρνηση στοχεύει στο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις για την διευκόλυνση της πρόσβασης προπάντων των ξένων επιχειρηματικών ομίλων στην εσωτερική αγορά μιας άλλης χώρας.

«New rules on domestic regulation to ensure regulatory settings do not operate as a barrier to trade in services». Έτσι διασφαλίζεται μια ανενόχλητη είσοδος επιχειρηματικών ομίλων σε μια χώρα. Λίγα είναι γνωστά σχετικά με το περιεχόμενο της υπο διαπραγμάτευση συμφωνίας TISA. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποκαλύπτει τουλάχιστον μερικά από τα θέματα που υπάρχουν στην agenda των διαπραγματεύσεων. Μεταξύ άλλων, συναντάμε:

- χρηματοοικονομικές υπηρεσίες: τραπεζικός, χρηματοπιστωτικός τομέας,
- δημόσιες υπηρεσίες: νερό, υγεία, εκπαίδευση, ...
- ενέργεια, μεταφορές,
- διεθνής ενοικίαση εργαζομένων.

Με λίγα λόγια, σχεδόν όλοι οι τομείς της ζωής μας αλλά προπάντων οι τομείς που χαρακτηρίζονται από τα κοινωνικά αγαθά και τις κοινωνικές υπηρεσίες επηρεάζονται από την TISA, όπως επίσης ήδη από τις συμφωνίες CETA (Καναδά) και TTIP (ΗΠΑ) . Δηλαδή με θεματικές ή καλύτερα κλαδικές συμφωνίες προσπαθούν οι κυβερνήσεις μας μαζί με τους επιχειρηματικούς ομίλους να μην αφήσουν τίποτα ανεξέλεγκτο στην καθημερινή ζωή του πολίτη.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΣΑΕΙ

Έχει αποδειχθεί ότι, η ιδιωτικοποίηση ναι μεν έχει συχνά θετικά για τους μετόχους των εταιρειών αποτελέσματα , όμως μοιραία οι πολίτες θα βιώσουν τα αρνητικά (<http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/mar/27/when-privatisation-doesnt-work>). Σε κάποιες περιπτώσεις, αυτό που συμβαίνει είναι, ότι το κράτος αναγνωρίζει την υποβάθμιση της καθημερινότητας του πολίτη του λόγω ιδιωτικοποίησης των δημοσίων προσφερομένων υπηρεσιών και αγαθών, παρεμβαίνει όμως και οι υπηρεσίες επανέρχονται στα προηγούμενα στάδια της δημόσιας διαχείρισης και προσφοράς.

Με την TISA ένα τέτοιο σχέδιο διάσωσης εκ μέρους του κράτους δεν θα είναι πλέον δυνατόν, επειδή οι «ρήτρες αναστολής» («Ratchet Clause») διασφαλίζουν ex ante, ότι η ιδιωτικοποίηση δεν μπορεί να αναρτηθεί, αν έχει αποφασίσει το κράτος να δεσμεύσει με τέτοιες ρήτρες κάποιους κλάδους της οικονομίας.

Παράδειγμα: Το Παρίσι πούλησε το νερό στις εταιρείες Veolia και Suez το 1985. Η τιμή του νερού στα επόμενα χρόνια αυξήθηκε κατά 265%, συχνόχρονες εξαφανίστηκε η επιχειρηματική διαφάνεια στις δύο εταιρείες. Όλα πλέον είχαν γίνει τόσο περίεργα που ο Δήμος του Παρισιού το 2010 αγόρασε πάλι την διαχείριση του νερού αλλά με πολύ υψηλότερο κόστος. Ανάλογες περιπτώσεις υπάρχουν σήμερα στην Πορτογαλία(400% ακριβότερο το νερό) και στο Βερολίνο. Με την ισχύ της συμφωνίας TISA το κράτος δεν θα έχει καμία πιθανότητα να αποτρέψει μια τέτοια ζηνία!

"ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ" ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ

Η ΤΙΣΑ αν και δεν εμπεριέχει την παράγραφο για προστασία του επενδυτή (ISDS), δρα όπως η ΤΤΙΡ και η CETA σύμφωνα με μια - όπως χαρακτηρίζεται- 'αρνητική λίστα' ή λίστα εξαιρέσεων. Αυτό σημαίνει ότι, ότι δεν έχει εξαιρεθεί ρητά σε μία λίστα κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων μπορεί στην τελική συμφωνία να ιδιωτικοποιηθεί. Αυτό το εργαλείο κρύβει δύο μεγάλους κινδύνους:

- Τομείς που συνειδητά δεν διαπραγματεύονται και στο τέλος πλήγονται σκόπιμα από τα μέτρα για το «άνοιγμα της αγοράς».
- Νέα, σε εμάς όμως ακόμα άγνωστα πεδία ή τομείς της οικονομίας, τεχνολογίας κ.λπ. απελευθερώνονται χωρίς να μπορεί μετά το κράτος να ρυθμίσει την αγορά αυτών των πεδίων, βλέπε την ανάπτυξη του διαδικτύου τα τελευταία 10 έτη.

ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Λόγω της υψηλής σημασίας για το παγκόσμιο εμπόριο υπηρεσιών, δεν θέλουν να διαπραγματευτούν και να εφαρμοστούν όλες οι αρχές της συμφωνίας στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Τα BRICS-κράτη αρνήθηκαν να συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις εκτός ΠΟΕ. Όμως όπως αναφέρει η Ε.Ε. -χαριτολογώντας- στο επίσημο site της «In practice, each TiSA participant could simply update its existing GATS commitments and replace them with its new commitments in TiSA - a bit like upgrading software on a computer», παρά το γεγονός ότι υπάρχουν διαδικαστικά και νομικά προβλήματα ενσωμάτωσης της GATS στην TiSA. Η διαπραγμάτευση πραγματοποιείται εκτός του ΠΟΕ για να μη υπάρξουν διαρροές και αντίδραση από τους πολίτες. Στην πράξη σημαίνει αυτό, ότι οι διαπραγματεύσεις γίνονται με την εξαίρεση των δημοσιογράφων, των ΜΚΟ και της Κοινωνίας των Πολιτών. Στην περίπτωση δε των κρατών, δεν γνωρίζουμε -σήμερα τουλάχιστον- αν υπάρχει εντολή προς την ΕΕ για την διαπραγμάτευση. Περιττό να αναφερθεί ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής απαίτησαν, "για πέντε έτη μετά την έναρξη της ισχύος της συμφωνίας TiSA ή μετά την άκαρπη λήξη των διαπραγματεύσεων να πρέπει να κρατηθούν μυστικά τα κείμενα της διαπραγμάτευσης."

Ως εκ τούτου, καλούμε τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker να πείσει το Συμβούλιο της Ευρώπης και την κυβέρνηση της Ελλάδας να υπερασπιστούν μια δημοκρατική διαδικασία στις διαπραγματεύσεις για την TiSA, για την δημοσιοποίηση των εγγράφων της διαπραγμάτευσης, και την συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Εθνικών Κοινοβουλίων όπως επίσης και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Καλούμε και απαιτούμε

- να μας ενημερώσουν ποια εντολή διαπραγμάτευσης έχει δώσει η κυβέρνηση της Ελλάδας στην Επιτροπή της ΕΕ,
- να πάρουν θέση όλα τα υπουργεία της Ελλάδας σχετικά με τις επιπτώσεις της TiSA στην χώρα μας, • μια εξεταστική επιτροπή στη Βουλή των Ελλήνων που θα διερευνήσει:
 1. Τις προτιθέμενες και πιθανές ιδιωτικοποιήσεις στον τομέα των δημοσίων υπηρεσιών κοινωνικής ωφέλειας στην χώρα μας, και επί πλέον
 2. τις άκρως επιζήμιες για τη Δημοκρατία και το δημόσιο συμφέρον πολιτικές στα πλαίσια της συγκεκριμένης συμφωνίας.
- την συνοδευτική δημόσια συζήτηση και αντιπαράθεση για το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης και την συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των Εθνικών Κοινοβουλίων και της Κοινωνίας των Πολιτών στις διαδικασίες της διαπραγμάτευσης,
- την γνωστοποίηση και δημοσιοποίηση όλων των σχετικών εγγράφων και συναλλαγών και τέλος,
- την αναστολή των διαπραγματεύσεων, όσο τα σχετικά έγγραφα των διαπραγματεύσεων δεν αποκαλύπτονται και δεν υπάρχει μια δημοκρατική διαδικασία συμμετοχής και συναπόφασης.

* Ο Κώστας Διάκος είναι νομικός περιβάλλοντος και Αντιπρόεδρος του ΔΣ της ΒΙΟΖΩ